

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Кафедра фінансів

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан економічного факультету
Анатолій ДІБРОВА
« 28 » 08 2024 року

«СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри фінансів
Протокол № 1 від «16» серпня 2024 р.
Завідувач кафедри
Наталія ШВЕЦЬ

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарант ОП «Корпоративні фінанси»
Лариса ОЛШНИК

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КОРПОРАТИВНЕ БЮДЖЕТУВАННЯ

Галузь знань 07 «Управління і адміністрування»
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітня програма Корпоративні фінанси
Факультет Економічний
Розробники: доцент кафедри фінансів, к.е.н., доцент Тітенко З.М.
(посада, науковий ступінь, вчене звання)

Київ – 2024 рік

Опис навчальної дисципліни
Корпоративне бюджетування
(назва)

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>Бакалавр</i>	
Спеціальність	072 «Фінанси, банківська справа та страхування»	
Освітня програма	Корпоративні фінанси	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	270	
Кількість кредитів ECTS	9	
Кількість змістових модулів	3	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	Курсова робота	
Форма контролю	<i>Залік, Екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Денна форма здобуття вищої освіти	Заочна форма здобуття вищої освіти
Рік підготовки (курс)	4	-
Семестр	7-8	-
Лекційні заняття	<i>60 год.</i>	<i>- год.</i>
Практичні, семінарські заняття	<i>60 год.</i>	<i>- год.</i>
Лабораторні заняття	<i>- год.</i>	<i>- год.</i>
Самостійна робота	<i>150 год.</i>	<i>- год.</i>
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	<i>4 год./4 год.</i>	<i>- год.</i>

**1. Мета, завдання, компетентності та програмні результати
навчальної дисципліни**

Дисципліна «Корпоративне бюджетування» полягає у формуванні системи знань з теорії і практики планування фінансової діяльності, фінансування операційної та інвестиційної діяльності підприємства, прогнозування результатів його роботи в умовах ринкових відносин і динамічного розвитку економіки.

Мета дисципліни полягає у наданні студентам знань про завдання і методи складання бюджетів та використання їх в якості інструменту планування і контролю в поточній діяльності корпорацій. Основним об'єктом розгляду при вивченні курсу є фінанси корпорацій, створених у формі акціонерних товариств.

Завдання навчальної дисципліни – засвоєння студентами:

- сутності фінансового планування, прогнозування, контролю та системи бюджетування, їх місця в системі фінансового управління підприємством;

- основ організації та функціонування бюджетування з врахуванням галузевих особливостей діяльності підприємств;
- принципів організації та побудови ефективної системи фінансового планування та контролю формалізованих у бюджетуванні;
- економічної характеристики, класифікації складу та структури елементів системи бюджетування;
- порядку побудови операційних і фінансових бюджетів;
- принципів побудови ефективної системи мотивації та контролю;
- сутності методів оцінки фінансово-господарських ризиків в процесі діяльності;
- економічної характеристики критеріїв та їх узгодженості при прийнятті управлінських рішень.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності у галузі фінансів, банківської справи та страхування або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

СК 8. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК 9. Здатність здійснювати ефективні комунікації.

СК 12. Здатність формувати та приймати фахові рішення у сфері корпоративних фінансів суб'єктів господарювання аграрного сектору економіки.

СК 13. Здатність системно оцінювати фінансові показники для обґрунтування ефективних управлінських рішень на підприємстві.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 4. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

ПРН 11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПРН 16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН 20. Виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення.

ПРН 24. Знати і вміти застосовувати методи та інструменти ідентифікації та розв'язання проблем в сфері корпоративних фінансів.

ПРН 25. Виявляти резерви підвищення ефективності управління корпоративними фінансами підприємства

2. Програма та структура навчальної дисципліни для:
повного терміну денної форми здобуття вищої освіти

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи бюджетування														
Тема 1. Бюджетування в системі фінансового планування	1	12	2	2			8							
Тема 2. Бюджетування як технологія управління підприємством	2-3	16	4	4			8							
Тема 3. Методичні основи бюджетування на підприємстві сільського господарства	4-5	18	4	4			10							
Тема 4. Розробка організаційної та фінансової структури підприємства	6-7	18	4	4			10							
Тема 5. Розробка облікової політики підприємства	8-9	16	4	4			8							
Разом за змістовним модулем 1		80	18	18			44							
Змістовий модуль 2. Особливості побудови системи корпоративного бюджетування														
Тема 6. Бюджетування інвестиційного процесу	10-11	18	4	4			10							
Тема 7. Розробка операційних бюджетів	12-13	18	4	4			10							

підприємства														
Тема 8. Зміст технологія складання фінансових бюджетів	14- 15	18	4	4				10						
Разом за змістовним модулем 2	54		12	12				30						
Змістовий модуль 3. Організаційні аспекти розроблення та функціонування системи бюджетування														
Тема 9. Формування системи бюджетування	16- 17	18	4	4				10						
Тема 10. Особливості організації бюджетного процесу	18	12	2	2				8						
Тема 11. Автоматизація процесу корпоративного бюджетування	19- 20	16	4	4				8						
Тема 12. Бюджетування в різних сферах діяльності	21	14	2	2				10						
Разом за змістовним модулем 2	60		12	12				36						
Змістовий модуль 4. Контроль над виконанням бюджетів														
Тема 13. Моніторинг бюджетування	22- 23	16	4	4				8						
Тема 14. Відповідальність та мотивація в бюджетуванні.	24	12	2	2				8						
Тема 15. Аналіз і оцінка виконання бюджетів	25- 26	16	4	4				8						
Тема 16 Оцінка ризиків при складанні бюджетів	27- 28	16	4	4				8						
Тема 17. Альтернативні концепції бюджетування	29- 30	16	4	4				8						

Разом за змістовним модулем 3	76	18	18		40						
Усього годин	270	60	60		150						

3. Теми лабораторних (практичних, семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Бюджетування в системі фінансового планування	2
2	Бюджетування як технологія управління підприємством	4
3	Методичні основи бюджетування на підприємстві сільського господарства	4
4	Розробка організаційної та фінансової структури підприємства	4
5	Розробка облікової політики підприємства	4
6	Бюджетування інвестиційного процесу	4
7	Розробка операційних бюджетів підприємства	4
8	Зміст і технологія складання фінансових бюджетів	4
9	Формування системи бюджетування	4
10	Особливості організації бюджетного процесу	2
11	Автоматизація процесу корпоративного бюджетування	4
12	Бюджетування в різних сферах діяльності	2
13	Моніторинг бюджетування	4
14	Відповідальність та мотивація в бюджетуванні.	2
15	Аналіз і оцінка виконання бюджетів	4
16	Оцінка ризиків при складанні бюджетів	4
17	Альтернативні концепції бюджетування	4

4. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Бюджетування в системі фінансового планування	8
2	Бюджетування як технологія управління підприємством	8
3	Методичні основи бюджетування на підприємстві сільського господарства	18
4	Розробка організаційної та фінансової структури підприємства	18
5	Розробка облікової політики підприємства	8
6	Бюджетування інвестиційного процесу	10
7	Розробка операційних бюджетів підприємства	10
8	Зміст і технологія складання фінансових бюджетів	10

9	Формування системи бюджетування	10
10	Особливості організації бюджетного процесу	8
11	Автоматизація процесу корпоративного бюджетування	8
12	Бюджетування в різних сферах діяльності	10
13	Моніторинг бюджетування	8
14	Відповідальність та мотивація в бюджетуванні.	8
15	Аналіз і оцінка виконання бюджетів	8
16	Оцінка ризиків при складанні бюджетів	8
17	Альтернативні концепції бюджетування	8

5. Засоби діагностики результатів навчання

- екзамен;
- модульні тести;
- реферати;
- розрахункові та розрахунково-графічні роботи;
- захист практичних робіт;
- захист курсової роботи;
- інші види.

6. Методи навчання

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (лабораторні, практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- самостійна робота (виконання завдань);
- індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.
- інші види.

7. Методи оцінювання

- екзамен;
- усне або письмове опитування;
- модульне тестування;
- реферати, есе;
- захист лабораторних та практичних робіт;
- презентації та виступи на наукових заходах
- інші види.

8. Розподіл балів

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти. Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться

в національні оцінки згідно з табл. 1 чинного «Положення про екзамен та заліки у НУБіП України»

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна та результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу здобувача вищої освіти з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$.

9. Навчально-методичне забезпечення

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn -

<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=5455>;

<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=5456>;

- Тітенко З.М., Войцехівська С.І. Методичні вказівки для вивчення дисципліни «Корпоративне бюджетування» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» ОПП «Корпоративні фінанси». Київ: «КОМПРИНТ», 2024. 65 с.

- Тітенко З.М. Методичні вказівки до написання курсових робіт з дисципліни «Корпоративне бюджетування» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» ОПП «Корпоративні фінанси». Київ: «КОМПРИНТ», 2024. 43 с.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Бюджетування діяльності суб'єктів господарювання: навч.-метод. посіб. /Т.О. Ставерська, І.С. Андрющенко, Лисак Г.Г., Жилякова О.В. Х. : ДБТУ, 2022. 93 с.

2. Гудзь Ю. Ф. Бюджетування діяльності суб'єктів господарювання: конспект лекцій Кривий Ріг: Донецький національний університет економіки і торгівлі, 2018. 110 с.

3. Давиденко Н.М., Буряк А.В., Тітенко З.М. Бюджетування суб'єктів господарювання. Київ:ЦП Компрінт. 2020. 430

4. Засадний Б.А. Система бюджетування як провідна ланка фінансового планування бізнес-процесів підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2021. №35. С. 33-37

5. Короленко С. М. Організація системи бюджетування на підприємстві. *Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія : Економічні науки*. 2016. Вип. 32(1). С. 291-296. 22.
6. Корпоративне управління: навч. посіб / уклад. : А. О. Дегтяр, Л. І. Колесник. Харків, 2019. 240 с.
7. Кудлак В. Я. Фінансове планування та прогнозування : курс лекцій. Тернопіль : ТНТУ, 2016. 94 с.
8. Ліхоносова Г. С., Нецвітаєва О. І. Механізми бюджетування діяльності підприємства : можливості управління фінансовою безпекою. *Часопис економічних реформ*. 2019. № 3. С. 24-30.
9. Макалюк І. В., Джумакеєва Д. Д. Роль бюджетування у фінансовому плануванні підприємства. *Сучасні проблеми економіки і підприємництва*. 2019. Випуск 24. С. 67-75.
10. Михайленко О. В., Свірідкіна К. В. Розробка, впровадження та автоматизація процесу бюджетування на підприємстві. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2019. Вип. № 3 (71). С. 240-246.
11. Пар 'єва О. О. Методики бюджетування інноваційної діяльності підприємств: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Бізнес Інформ*. 2016. № 10. С. 266–270.
12. Планування і контроль на підприємстві: Частина 1. Бюджетування бізнеспроцесів на підприємстві: Комп'ютерний практикум: навч. посіб.; С. В. Поліщук, І. В. Макалюк. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 74 с.
13. Рудик Н.І. Розвиток бюджетування як маркетингової управлінської технології. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Вип. 21. С. 392– 395.
14. Ставерська Т.О. Фінансове планування та прогнозування в підприємствах і фінансових установах: навч. Посібник. Харків: ХДУХТ, 2019. 144 с.
15. Стецюк П. А., Корнійчук Г. В. Бюджетування в системі управління фінансовим потенціалом підприємств. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2018. № 1 (23). С. 12-19.
16. Тирінов А.В. Організація бюджетування на підприємстві як частина управлінського обліку. *Науковий вісник херсонського державного університету. Серія економічні науки*. Вип. 34. 2019. С. 149-152
17. Тітенко З.М., Шнайдер А. Роль фінансового планування та прогнозування у забезпеченні фінансової стійкості підприємства. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2021. №9. С.113-
18. Тітенко З.М., Коцюруба О. Політика управління фінансовими ризиками. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2021. №10. С. 14-20
19. Тітенко З.М. Formation of a strategy for the development of agrarian enterprises in order to increase the level of their financial security. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. № 4(04). С. 46-51.

20. Тітенко З.М. Multifactor analysis of identification of features of the mechanism of financial security management of enterprises. *Агросвіт*, 2022, №11-12. С.50-55

21. Тоцька О. Особливості формування бюджету компанії за допомогою шаблону Microsoft Office. *Socially competent management of corporations in a behavioral conditions economics: collection of scientific papers Podhajska: European institute of further education*, 2021. P. 190–191.

22. Шкроміда Н. Я. Бюджетування податків і зборів як елемент системи корпоративного податкового менеджменту. *Вісник Прикарпатського університету*. 2018. С. 235-242.

23. Ювженко Н. М. Зарубіжний досвід застосування автоматизованих систем бюджетування. *Економіка та держава*. 2019. № 4. С. 106-111.

24. Янковська В. А., Хижняк А. М. Теоретичні основи планування та прогнозування на підприємстві. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2019. № 2. С. 166-177.